

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

COVID-19

Suunised tervise kaitseks ning kaupade ja esmatähtsate teenuste kättesaadavuse tagamiseks ette nähtud piirihaldusmeetmete kohta

(2020/C 86 I/01)

Koroonaviiruse kriis on näidanud, kuidas raske on kaitsta elanikkonna tervist ning vältida samal ajal häireid inimeste vabas liikumises ning kaupade tarnimises ja esmatähtsate teenuste osutamises üle Euroopa. Inimeste ja kaupade kontrolli käsitleva liidu poliitika rakendamisel tuleks lähtuda liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõttest.

Selleks et hoida ära puudust ning juba praegu kõigis Euroopa riikides avalduvate sotsiaalsete ja majandusraskuste süvenemist, on oluline säilitada ühtse turu toimimine. Seepärast ei tohiks liikmesriigid võtta meetmeid, mis ohustavad kaupade ühtse turu, eelkõige tarneahelate terviklikkust ega kasutada ebaausaid tavaid.

Liikmesriigid peavad alati lubama siseneda oma kodanikel ja elanikel ning võimaldama teiste koju pöörduvate ELi kodanike ja elanike transiiti.

Piirihaldusega seotud meetmete puhul on väga tähtis koordineerida tegevust ELi tasandil.

Käesolevates suunistes on sellest tulenevalt esitatud tõhusa piirihalduse tervikliku lähenemise põhimõtted, et kaitsta tervist ja säilitada samal ajal ühtse turu terviklikkus.

I. Kaubavedu ja teenused

1. Transport ja liikuvus on hädavajalikud majandusliku järjepidevuse tagamiseks. See nõuab tingimata ühiseid ja koordineeritud meetmeid. Erakorralistele veoteenustele tuleks anda transpordisüsteemis eesõigus (nt roheliste kanalite abil).
2. Kontrollimeetmed ei tohiks ohustada majandustegevuse jätkumist ja peaksid võimaldama tagada tarneahelate toimimise. Takistamatu kaubavedu on oluline kaupade, eelkõige selliste esmatarbekaupade kättesaadavuse säilimiseks nagu toiduained, sealhulgas kariloomad, ning elutähtsad meditsiini- ja kaitsevahendid ja -tarbed. Üldisemalt ei tohiks sellised kontrollimeetmed oluliselt häirida tarneahelaid, üldist huvi pakkuvaid esmatähtsaid teenuseid, liikmesriikide majandust ega ELi majandust tervikuna.
3. Tuleks võimaldada kaubaveo ja teenuste osutamise tagamiseks vajalike töötajate reisimist. Kaupade ja esmatähtsate töötajate nõuetekohase liikumise tagamises on oluline roll transporditöötajate, sealhulgas veoauto- ja rongijuhtide ning lendurite ja õhusõidukite meeskondade ohutu liikumise võimaldamisel üle sise- ja välispiiri.

4. Liikmesriigid võivad kehtestada kauba- ja reisijate veole rahvatervisest tulenevaid piiranguid üksnes juhul, kui need piirangud on:
 - a. läbipaistvad, s.t kindlaks määratud ametlikes avaldustes/dokumentides;
 - b. asjakohaselt põhjendatud, s.t on selgitatud piirangu põhjusi ja seost viirusega Covid-19. Põhjused peavad olema teaduspõhised ja kooskõlas Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ja Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) soovitusetega;
 - c. proportsionaalsed, s.t mitte ületama hädavajalikke piire;
 - d. asjakohased ja transpordiliigipõhised, s.t. kohaldatavat piirangut tuleb kohandada konkreetse transpordiliigi laadile, ning
 - e. mittediskrimineerivad.
5. Kavandatavast transpordipiirangust tuleks teatada komisjonile ja kõigile teistele liikmesriikidele aegsasti ja igal juhul enne piirangu rakendamist, ilma et see piiraks lennundussektori erandmeetmete suhtes kehtivate erieeskirjade kohaldamist.

II. Kaubatarne

6. Liikmesriigid peaksid tagama kõigi kaupade vaba liikumise. Eelkõige tuleks neil tagada selliste esmatarbekaupade tarneahel nagu ravimid, meditsiiniseadmed, esmatähtsad ja kiiresti riknevad toiduained ning kariloomad. Ühtsel turul ei tohiks kaupade, eriti (aga mitte ainult) esmatähtsate terviseiga seotud ja kiiresti riknevate kaupade, eelkõige toiduainete liikumisele kehtestada ühtegi piirangut, mis ei ole nõuetekohaselt põhjendatud. Liikmesriigid peaksid nägema kaubaveo jaoks ette erikanalid (nt rohelised kanalid) ja kaaluma kehtivate nädalalõpu liikluskeeldude kaotamist.
7. Seaduslikult ELi ühtsel turul liikuvatelt kaupadelt ei tohiks nõuda lisatõendeid. Tuleks tähele panna, et Euroopa Toiduohutusameti sõnul ei ole ühtegi tõendit selle kohta, et viirus Covid-19 pärineks toidust või leviks toidu kaudu ⁽¹⁾.
8. Eelkõige, kuid mitte ainult esmatarbekaupu tarnivatel transporditöötajatel tuleks lubada vastavalt vajadusele piiri ületada ja neid ei tohiks kuidagi ohtu seada.
9. Liikmesriigid peaksid tagama pideva varustatuse, et rahuldada sotsiaalseid vajadusi ning hoida ära paanikaostusid ja poodide ülerahvastatust, mis nõuab ennetavat pühendumust kogu tarneahelalt.
10. Vajaduse korral tuleks tugevdada konkreetseid transpordisõlmi (nt sadamaid, lennujaamu, logistikakeskusi).

III. Terviseiga seotud meetmed

11. Tuleb võtta asjakohaseid meetmeid neid inimesi silmas pidades, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad kujutavad Covid-19 tõttu ohtu rahvatervisele. Neil peaks olema juurdepääs asjakohasele ravile, võttes arvesse seda, kuidas riiklikud tervishoiusüsteemid erinevaid juhtumiprofiile prioriseerivad.

⁽¹⁾ <https://efsa.europa.eu/en/news/coronavirus-no-evidence-food-source-or-transmission-route>

12. Tuginedes liikmesriikide tervishoiuasutuste parimatele tavadele, soovitatakse välispiiridel vajaduse korral järgmisi samme:
- kehtestada riiki sisenevate reisijate kontroll (esmane ^(?) ja teisene ^(?)), mille eesmärk on hinnata mõjutatud piirkondadest või riikidest saabuvate reisijate sümptomite esinemist ja/või nende kokkupuudet Covid-19ga; rahvaterviseiga seotud reisijate asukoha kindlaksmääramist võimaldava vormi täitmine õhusõidukis, parvlaevas, rongis või bussis, mis saabub mõjutatud piirkondadest või riikidest otse või ümberistumistega; merendusosalase tervisedeklaratsiooni täitmine kõikide saabuvate laevade kohta, märkides ära kõik külastatud sadamad;
 - jagada teabematerjale (infolehed, bännerid, plakatid, elektroonilised slaidid jne) reisijatele, kes saabuvad mõjutatud piirkondadest või lähevad sinna;
 - kehtestada riigist väljuvate reisijate kontroll, mille eesmärk on hinnata sümptomite esinemist ja/või mõjutatud riikidest lahkuvate reisijate kokkupuudet Covid-19ga. Reisijatel, kelle puhul on kindlaks tehtud, et nad on puutunud kokku Covid-19ga või sellega nakatunud, ei tohiks lubada reisida;
 - isoleerida haiguskahtlusega isikud ja viia kindlaks tehtud haiged üle tervishoiuasutusse. Mõlemal pool piiri asuvad ametiasutused peaksid kokku leppima rahvatervisele ohtu kujutavate juhtumite asjakohases käsitlemises, näiteks täiendavates analüüsid, isoleerimises või karantiinis ja ravis, tehes seda kas sihtriigis või sõlmitud kokkuleppe alusel lähteriigis.
13. Selleks et need kontrollid oleksid tõhusad, on hea tava järgmine:
- kehtestada standardne töökord ja tagada piisav arv vastava väljaõppe saanud töötajaid;
 - tagada kaitsevahendid tervishoiutöötajatele ja muudele kui tervishoiutöötajatele ning
 - anda sisenemiskohtades ajakohastatud teavet tervishoiutöötajatele ja muudele asjaomastele töötajatele, näiteks julgeoleku-, politsei-, tolli-, sadamariigi kontrolli töötajatele, lootsidele ja puhastusteenuste osutajatele.

Enamiku neist meetmetest peavad võtma tervishoiuasutused või tuleb seda teha nende kontrolli all. Piirivalveasutustel on oluline toetav roll, muu hulgas annavad nad teavet reisijatele ja suunavad murettekitavad juhtumid viivitamata asjaomaste tervishoiuteenistuste juurde.

IV. Välispiirid

14. Kõiki isikuid, nii ELi kui ka kolmandate riikide kodanikke, kes ületavad Schengeni alale sisenemiseks välispiiri, kontrollitakse süstemaatilisel piiripunktides. Piirikontroll võib hõlmata tervisekontrolli, nagu on sätestatud III jaos.
15. Liikmesriikidel on võimalus keelata mitteresidentidest kolmandate riikide kodanikel riiki siseneda, kui neil esineb asjakohaseid sümptomeid või kui nad on märkimisväärselt kokku puutunud nakkusohuga ja neid peetakse ohuks rahvatervisele.
16. Sisenemiskeelu asemel võidakse kohaldada muid meetmeid, näiteks isoleerimist või karantiini, kui neid peetakse tõhusamaks.
17. Kõik sisenemiskeelde käsitlevad otsused peavad olema proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Meedet peetakse proportsionaalseks tingimusel, et see on võetud pärast tervishoiuasutustega konsulteerimist ning tervishoiuasutused on pidanud seda rahvatervise eesmärgi saavutamiseks sobivaks ja vajalikuks.

^(?) Esmane kontroll hõlmab esialgset hindamist töötajate poolt, kellel ei pruugi olla tingimata meditsiinilist haridust. Reisijaid jälgitakse visuaalselt nakkushaiguse tunnuste suhtes, mõõdetakse nende kehatemperatuuri ning lastakse neil täita küsimustik, milles uuritakse sümptomite olemasolu ja/või nakkustekitajaga kokkupuute kohta.

^(?) Teisest kontrolli peaksid tegema meditsiinilise haridusega töötajad. Selle raames tehakse põhjalik küsitlus, teostatakse reisija sihipärane meditsiiniline ja laboratoorne läbivaatus ning mõõdetakse uuesti kehatemperatuuri.

V. Sisepiirid

18. Liikmesriigid võivad avaliku korra või sisejulgeoleku huvides taaskehtestada piirikontrolli sisepiiridel. Kui olukord on äärmiselt kriitiline, võib liikmesriik kindlaks määrata, et on vaja taaskehtestada piirikontroll, et reageerida nakkushaigusest tulenevale ohule. Liikmesriigid peavad teatama piirikontrolli taaskehtestamisest kooskõlas Schengeni piirieskirjadega.
 19. Selliseid kontrolle tuleks kohaldada proportsionaalselt ja võttes nõuetekohaselt arvesse asjaomaste isikute tervist. Nähtavalt haigetel isikutel ei tohiks keelata riiki siseneda, kuid tuleks võtta asjakohased meetmed, nagu on osutatud punktis 11.
 20. Kõigi liikmesriikide territooriumile sisenevate isikute tervisekontrolli tegemiseks ei ole vaja ametlikult kehtestada kontrolli sisepiiridel.
 21. ELi kodanikele tuleb tagada vaba liikumise direktiivis sätestatud kaitsemeetmed. Eelkõige tuleb tagada mittediskrimineerimine liikmesriikide endi kodanike ja seal elavate muu liikmesriigi kodanike vahel. Liikmesriik ei tohi keelata oma territooriumil elavatel ELi kodanikel või kolmandate riikide kodanikel riiki siseneda ning peab võimaldama teiste ELi kodanike ja koju tagasipöörduvate elanike transiiti. Liikmesriigid võivad siiski võtta asjakohaseid meetmeid, näiteks nõuda, et nende territooriumile sisenevad isikud läheksid Covid-19st mõjutatud piirkonnast tagasipöördumisel isolatsiooni, või võtta samalaadseid meetmeid, tingimusel et nad kehtestavad samad nõuded ka oma kodanikele.
 22. Sisepiiridel sisseviidav piirikontroll tuleks korraldada nii, et vältitaks suuri kogunemisi (nt järjekordi), mis võivad suurendada viiruse levikut.
 23. Liikmesriigid peaksid lubama ja hõlbustama piirialatöötajate, eelkõige (kuid mitte ainult) tervishoiu- ja toidusektoris ning muude oluliste teenuste (nt lastehoid, eakate hooldus, kommunaalteenustega tegelevad elutähtsad töötajad) sektoris töötavate isikute piiriületamist, et tagada kutsealase tegevuse jätkumine.
 24. Liikmesriigid peaksid koordineerima tervisekontrollide tegemist ainult ühel pool piiri, et vältida kattumisi ja ooteaegu.
 25. Liikmesriigid ja eelkõige naaberliikmesriigid peaksid tegema ELi tasandil tihedat koostööd ja koordineerima oma tegevust, et tagada võetud meetmete tõhusus ja proportsionaalsus.
-